

VOORBEELD: EXAMEN KUNST ALGEMEEN 2009 - VWO, CULTUUR VAN DE KERK - MUZIEK

Op basis van een handschrift is een reconstructie gemaakt van een ezelsmis. Het gaat om een parodie op het ritueel van de katholieke mis. Dat blijkt ook uit het *Kyrie Asini*, het ezelskyrie dat je hoort in fragment 1.

Vraag 4: Noem drie aspecten waaruit je kunt opmaken dat hier sprake is van parodie.

Antwoordmodel. Maximumscore 3. Per juist aspect 1 punt.

Drie van de volgende:

- er wordt (overdreven) nasaal gezongen
- Een zanger zingt ezelsgeluiden of lachgeluiden: hi ha hi ha eleison op de voor het kyrie gebruikelijke) gregoriaanse muziek
- Iemand zingt opzettelijk vals
- Er wordt ezelsgebalk geïmiteerd
- Tekst en melodie worden verbasterd.

BRON: Cito/Cevo – centraal examen Kunst Algemeen 2008, tijdvak 1

Ezelsmis & Ezelsfeesten

HARDOP DENKEN ALS WERKVORM:

De docent vraagt een leerling in de klas om hardop denkend tot de oplossing van de vraag te komen. De andere leerlingen luisteren mee.

De docent stimuleert de leerling hardop denkend tot het antwoord komen en legt uit dat de leerling ook moet beschrijven hoe hij/zij ertoe komt (welke denkstappen). Als een leerling na verloop van tijd niet tot een oplossing kan komen, kan eventueel een andere leerling het overnemen.

Belangrijk is het om leerlingen goed uit te leggen dat zij echt hardop blijven denken, en dat andere leerlingen de leerling die hardop denkt de tijd moeten geven en goed moeten luisteren omdat zij ervan kunnen leren.

De docent kan na afloop de denkstappen doornemen en eventuele verbeteringen in de denkstappen aanduiden. Door als docent goed te luisteren, komt vaak duidelijk naar voren waar problemen ontstaan. Dit helpt om leerlingen goed te trainen voor het examen maar ook voor het leren van het examen.

Dit vergt van de docent, dat deze goed weet welke denkstappen de leerling zal maken. Op de volgende pagina een voorbeeld hoe de vraag opgelost kan worden en welke denkstappen daarbij gemaakt zouden moeten worden. Door de leerlingen eerst zelf hardop denkend te laten vertellen hoe zij tot een antwoord komen, kan de docent dus achterhalen waar eventuele misconcepties aanwezig zijn, maar ook waar eventuele verkeerde vraag analyses plaatsvinden.

Door na de leerling nogmaals door te nemen hoe je in stappen tot een goed antwoord kunt komen, leren leerlingen veel over de analyse van vragen, het formuleren van antwoorden en de verschillende manieren van leren.

IN STAPPEN OPLOSSEN VAN DE VRAAG

STAP 1: INHOUD VRAAG:

- * Beschrijven in eigen woorden waar deze vraag over gaat: zitten er moeilijke of onduidelijke woorden in? Begrijp ik de zin goed?
- * Dit is een vraag die gericht is op het benoemen van de kenmerken van parodie in een muziekvoorbeeld uit de cultuur van de kerk (middeleeuwen).
- * Dit is geen typerend muziekvoorbeeld uit de cultuur van de kerk maar een parodie.
- * De parodie is gericht op het ritueel van de katholieke mis.

STAP 2: VRAAGTYPE: REPRODUCTIEGERICHT/TOEPASSINGSGERICHT/BETEKENISGERICHT

- * Analyseren wat voor vraagtype dit is en hoe je deze soort vraag moet beantwoorden:
- * Dit is een toepassingsgerichte vraag, maar de kennis moet wendbaar toegepast worden: De kenmerken van de middeleeuwse muziek kunnen horen in een specifiek voorbeeld (= toepassen), maar ook: kunnen onderscheiden waarom het geen typerende muziek is maar een parodie (= wendbaar toepassen)

3: KERN ANTWOORD ZOEKEN/FORMULEREN:

- * Bepalen wat essentiële informatie in het antwoord moet zijn (eventueel volgorde van belangrijkheid bepalen)
- * Wat is het ritueel van een katholieke mis?
- * Wat zijn de belangrijkste kenmerken van parodie?
- * Wat zijn de belangrijkste kenmerken van de muziek in de middeleeuwen?
- * Welke kenmerken van de parodie hoor ik in dit specifieke muziekfragment?
- * Kan ik drie aspecten noemen waaruit je kunt opmaken dat hier sprake is van parodie?

4: CHECKEN:

Nalezen of het antwoord goed geformuleerd is en een gericht antwoord is op de vraag

LEERACTIVITEITEN OM TOT DE VEREISTE KENNIS TE KOMEN

- Verschillende vraagtypen uit het examen Kunst Algemeen leren herkennen/analyseren (reproductie gerichte vragen, toepassingsgerichte vragen of inzichts/betekenisgerichte vragen)
- Vragen leren analyseren
- Leren formuleren van antwoorden (begrippen, vakspecifiek vocabulaire)

OPDRACHT: OEFENEN AAN DE HAND VAN EEN ANDER VOORBEELD:

Examen Kunst Algemeen, 2008 tijdvak 1, CULTUUR VAN DE KERK, BEELDEND

tekst 1

In 711 vielen Islamiëten Spanje binnen. In een paar jaar tijd veroverden zij het gehele Iberische schiereiland. De profeet Mohammed leefde van 570 tot 632. Zijn volgelingen vestigden zich in Spanje in het gebied dat binnen een eeuw na Mohammeds dood 'Al Andalus' zou gaan heten.

De laatste moslimheerser in Spanje was sultan Mohammed XII, bij de Spanjaarden beter bekend onder de naam Boabdil. Na een langdurige strijd werd hij in 1492 verslagen en verdreven door de legers van het katholieke koningspaar Isabella en Ferdinand, die door hun huwelijk in 1469 de koninkrijken Castilië en Aragon hadden verenigd. Het vertrek van Boabdil markeerde het einde van een periode van bijna 800 jaar waarin de islamitische kunst en architectuur zich in Spanje hadden ontwikkeld. Het hoogtepunt van die ontwikkeling werd gevormd door het uitzonderlijke raffinement van het beroemde Alhambra-paleis, dat we in Granada nog altijd kunnen bewonderen.

A: afbeelding 1 en 2, tekst 1

In het middeleeuwse Spanje werd veel gebouwd. Het paleis Alhambra in Granada geldt als het mooiste voorbeeld van de middeleeuwse islamitische architectuur in Spanje.

Op afbeelding 1 en 2 zie je delen van dit paleis, dat voor het grootste deel uit de veertiende eeuw dateert. De middeleeuwse islamitische architectuur heeft andere kenmerken dan de middeleeuwse westerse bouwkunst.

2p **VRAAG 2** Bespreek twee verschillen.

ANTWOORDMODEL. Maximumscore 2. per juist verschil 1

twee van de volgende verschillen:

- Alhambra: toepassing van de hoefijzerboog (en andere islamitische boogvormen als de verlengde rondboog) < > westerse middeleeuwse bouwkunst: alleen de (romaanse) rondboog en de spitsboog
- Alhambra: koepelgewelven zijn opgebouwd uit complexe ruimtelijke geometrische vormen die de basisvormen verhullen < > Westen: ton-, kruis- en/of koepelgewelven met herkenbare grondvormen
- Alhambra: alom aanwezige ornamentering, vaak volgens geometrische patronen ('arabesken') als vast onderdeel van de architectuur (bijvoorbeeld op tegels) < > In westerse middeleeuwse bouwkunst worden als versiering (verhalende) reliëfs en/of beelden en/of frescoschilderingen aan de architectuur toegevoegd.

BRON: Cito/Cevo – centraal examen Kunst Algemeen 2008, tijdvak 1.